Gujarati Newspaper, On 23rd September 2022:

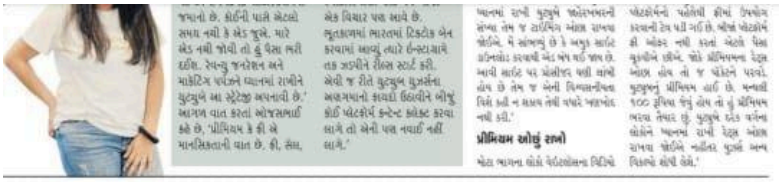

જિગીષા જૈન
jigisha.jain@mid-day.com

સમઝો તો ઇશારા કાફી હૈ

ઇન્ટરનૅશનલ સાઇન લૅન્ગ્વેજ ડે >> સાંભળી ન શકતા લોકો માટે સાંકેતિક ભાષા જ વરદાનરૂપ છે, પરંતુ સામાન્ય લોકો માટે પણ સાંકેતિક ભાષાના ઘણા લાભ છે. આજકાલ વધુ ને વધુ ભાષાઓ શીખવાનો ટ્રેન્ડ છે ત્યારે જો આ સાઇન લૅન્ગ્વેજ પણ આવડતી હશે તો એ તમારી કમ્યુનિકેશન સ્કિલ્સ સુધારશે અને બીજી તરફ સાંભળી ન શકતા લોકોને પણ અભિવ્યક્તિની સારી તક મળશે

પૂર્વી સંઘવીએ દીકરા અદ્વય સાથે.

ડેવલપમેન્ટ સ્કૂલ ભાષા

હાલમાં અભિનય ચન્દ્રવન્શી અને રિદ્ધિમા પાંડિત પણ તેમનો ઑટિઝમ ધરાવતો દીકરો તેમની સાઇન લૅન્ગ્વેજમાં જબ-વાલ-મજાની રજૂઆત કરી હતી. એક વર્ષનો હોવાથી શાની ખબર પડે ત્યારે સાઇન લૅન્ગ્વેજમાં વાત કરતી હોય ત્યારે ચોકસાઇ ગઈ થઈ આવે પરંતુ બોલા લોકો કેટલા? ભાગ્યે જ જોવા મળે. જે સામાન્ય રીતે બોલી શકે છે તે શું માટે સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખે? પણ જો એવી રીતે વિચારીએ તો જે લોકોને પુષ્કળતી આવડે છે તેણે ફ્રેન્ચી બોલવાની શું જરૂર? જે ઇચ્છિયું બોલી શકે છે તેણે ફ્રેન્ચ શીખવાની શું જરૂર? આજની તારીખે આપણે એવું ઝીબ્બ છીએ કે આપણને જેટલી ભાષ આવડતી હોય એટલું ઓછું. મુંબઈમાં રહેતા એક આવજ્ઞાન આપણ ઉર્દિયા, દિલ્હી, ગુજરાતી અને મરાઠી એમ ચાર ભાષા તો આવડતી જ હોય છે. છતાં ફ્રેન્ચ, ચાઇનીઝ અને સ્પૅનિશ ભાષાઓ શીખવા માટે તેઓ પ્રયત્નો કરતા હોય છે. જેટલી વધુ ભાષ જાનવરથી શીખે એમના ડેવલપમેન્ટ માટે એ ખૂબ સારું છે એવું સાબ્બ્ત થયું છે. પરંતુ આ સિદ્ધાન્ત આપણે સાઇન લૅન્ગ્વેજને જાગુ આવતા નથી. આજે ભારતના અને સમારવાનો પ્રયત્ન કરીએ કે કેમ એક સામાન્ય વ્યક્તિએ પણ સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખવી જોઈએ.

હસમુખ પૈજ

અમન ગર્ગ

વધુ ઍક્સપ્રેસિવ બની શકાય

૨૭ વર્ષની મુકુતા રાંભરે મેરા સંભવી જ્યારે બોલીને કરી ત્યારે તો ત્યારે કરેક ફ્રેમ્સને મૂટનારી જેમ તેની પાસે પણ આવજ્ઞાન સબ્બ્ત બોલી તે તેના જ ઍટિયામાં આવેલી ડેટરી સુધામાં ઠીક તરીકે વોલન્ટિયર બની હતી. આ સુત્ર બધિરોની સુત્ર હતી. બે વિકે મેરા કહે છે, 'આ તેમને ટેલિફિક્ષ્ણ ભાષા આપવાનું હતું, પણ મને ઑડિયો ભાષા આપતી આવતી. પોતાના કલાસમ્સ જ આ આપવાને ભાષા મારો ઉમેરા જોઈને મન લાગ્યું કે એક વિચાર પણ આવે છે. મુંબઈમાં ભારતમાં ટ્રિકેટીક બેન કરવામાં આવ્યું ત્યારે ઇન્ટરનાશને તક ઝડપીને રીલ્સ સ્ટાર્ટ કરી. એવી જ રીતે યુટ્યુબર યુગ્મસેના અજગમાનો કરવી ઉઘાડીને બીજું કોઈ પ્લેટફૉર્મ કન્ટેન્ટ ક્રીએટ કરવા લાગે તો એની પણ નવાઈ નહીં લાગે.'

સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખવી હોય તો...

સાઇન લૅન્ગ્વેજ અંગ્રેજી ભાષાનાં જ હોય છે એટલે જેને પણ એ શીખવી હોય તેને અંગ્રેજી આવડવું જરૂરી છે. બીજું એ કે સાઇન લૅન્ગ્વેજ બધિર બાળકોને તેમની સ્પેશ્યલ સ્કૂલમાંથી શીખવા નથી મળતી. તેમની જ કમ્યુનિટીના વડીલ બધિરો તેમને આ શીખવતા હોય છે. અથવા	માતા-પિતા જો ઇચ્છે તો તેમને કોઈ સ્પેશ્યલ સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખવતા ઇન્સ્ટિટ્યૂટમાં મોકલે છે ત્યારે તે શીખી શકે છે. સામાન્ય લોકોએ આ ભાષા શીખવી હોય તો બધિર લોકો પાસેથી. સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખવતા ઇન્સ્ટિટ્યૂટ પાસેથી અથવા જાતે યુટ્યુબ દ્વારા શીખી શકાય છે.

આ ભાષા અઘરી નથી

એક્સપ્રેશન અને ચહેરા પાછી મુકુતાના કહેતા હતા પૈજને નોકરી ખબર પડી ગઈ-બધિર લોકોને ભણાવવાની. કૉલેજકાલમાં જ્યાં લોકો પાસે નોકરી હતી જ નહીં ત્યાં આવી નોકરી છોડી શકાય એમ નહોતી. હસમુખ વિચારું કે કૉલેજ કરીને, બે વિકે વાત કરતાં એ કહે છે, 'લોકોને લાગે છે કે આ ભાષા અઘરી છે પરંતુ કોઈ ઇચ્છે તો ચૉઇસ મોકેજ તો એક અઠવાડિયામાં એક ક્લાસમાંથી બોલ પણ આવડી શકે. વળી દુનિયામાં કોઈ પણ વ્યક્તિ કોઈ પણ ભાષા માટે એવું ન કહી શકે કે તેને એ પુરેપુરી આવડે છે, કારણ કે દરેક ભાષા ઉચ્ચારણ વાળી હોય છે. શરૂઆતમાં હું કારણ એક ક્લાસ આ ભાષાને આપતો. સાચું કહું તો મારો એ એક ક્લાસ બધિર વિદ્યાર્થીઓનો વર્ષો મુજબની ક્લાસ તો મારે એ શીખ્યું જ જોઈને એમ માનીને મેં આ ભાષા શીખી એટલું જ નહીં; બધિર વિદ્યાર્થીઓ આવતી સાથે ક્લાસોમાં ક્લાસો બેસે છે, ત્યારે છે અને સમજ વિકાસે છે. કારણ કે કાન બે જ છે કે અને તેમની સાથે કમ્યુનિકેટ કરી શકીએ છીએ. જે કારણ તેમના પરના લોકો પણ નથી કરી શકતા.'

ફૅમિલી મેમ્બર્સે તો શીખવી જ

હસમુખ દીને જેમના ઘરમાં બધિર બાળક હોય તો ત્યારે તેમને પોતાનાં આવડવું હોય છતાં માતા-પિતા અને ઘરના બીજા સભ્યોને સાઇન લૅન્ગ્વેજ આવડવી જોઈએ. પરંતુ એવું નથી. ૧૦૦માંથી લગભગ ૯૦ બાળકોનાં માતા-પિતાને આ ભાષા નથી આવડતી. બે વિકે વાત કરતાં ટ્રેનિંગ ઑન બેજ્યુકેશનના સૅન્ટર ફૉર ડિસેબિલિટી ઍન્ડ્ડ T E A C H નામની સંસ્થાના કો-ફાઉન્ડર અવન કહ્યું કે, 'જે બાળકો બધિર છે તેમના માતા-પિતા અને આજુબાજુના લોકોને જાગરૂકતી એ સાદ્રાવ આપવામાં આવે છે કે તમે સતત બાળક સાથે વાત કરો. તમારું ફીલ-રીલિંગ સમજાને બાળક બોલવાના પ્રયત્ન કરશે. બધિર બાળકોની સંખ્યા મુકબ્બર પણ તેમને સાઇન લૅન્ગ્વેજ નથી શીખવતા, કારણ કે એમનું માનવું છે કે જો બાળકને સાઇન લૅન્ગ્વેજ આવડશે તો તે બોલવાનો પ્રયત્ન જ નહીં કરે. સ્પીચથી આ વાત બરાબર છે પરંતુ પ્રૅક્ટિકલી જાય છે એવું કે આ બાળકો ખૂબ ઓછું બોલતાં હોય છે. જેને લીધે આખ પણ પૂરી આવડતી નથી અને ભાષી પણ શકતા નથી. અમે અબાદ ઇન્સ્ટિટ્યૂટમાં તેમને સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખવીએ છીએ એનાથી બે બાળકો બોલે સાંભળી શકતાં બાળકો પેરન્ટ્સને પણ સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખવીએ છીએ, જેને કારણે એ લોકો તેમનાં બાળકો સાથે વાત કરી શકે. વિચારો તો કેટલી રૂમનીય પરિસ્થિતિ છે કે બધિર બાળકો તેમના જ કૅમિલી સાથે વાત નથી કરી શકતાં, કારણ સાંભળી નથી શકતાં અને લોકો ને પોતાને પૂરી રીતે બ્યાન પણ ન કરી શકે એ તો અન્યાય થયો. એના બદલે એના ફૅમિલી મેમ્બર્સે જો સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખી જાય તો કેટલું સારું થે.'

ફાયદાઓ

પોતાના ૨૧ વર્ષના દીકરા અદ્વય માટે હાલમાં સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખવાનું શરૂ કરનાર વસઈનાં રહેતાં પરા વર્ષના પૂર્વી સંઘવિયા કહે છે, 'અદ્વયને બોલતાં કરવા માટે અમે સતત બોલતા રહ્યા, કારણ કે એકસપર્ટ બધા એમ જ માનતા હતા કે બધિર બાળકો સાથે બોલવું જરૂરી છે. અદ્વયના અમે લીધે ઘણું બોલતા પણ શીખ્યો. તેનું ભણતર પણ મેં જ કરાવ્યું. પણ બોલવા બાબત પેટાનું જ્ઞાન એ ન હતું કારણે, કારણ કે ભાષ પૂરી બોલતી શીખવાડી શકયા. હવે તારો સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખી છે, સાચું કહું તો મેં તેને આવો પુશ પ્રયાસ નથી જોયો. તેને કેટલું બધું આવડવા લાગ્યું છે. તે જે પણ અનુભવે છે એ વ્યક્ત કરી શકે છે. મેં પણ એટલે જ સાઇન લૅન્ગ્વેજ શીખવાનું શરૂ કર્યું, કારણ કે પહેલાં અને જાનવું હતું કે હું મારા બાજ સાથે વાત કરી જ શકું છું. પરંતુ સાઇન લૅન્ગ્વેજ સમજી ત્યારે મને સમજાયું કે અન્દર ઘણી બધી વાત કરવાની હતી, સંવાદ હતો શરૂ કરી શકીશું.'

લૉક સ્ક્રીનના ફોટો શફલના ઇશ્યુને કેવી રીતે સૉલ્વ કરશો?

કરી એક વાર ડિલિટ કરવાથી એ પ્રૉબ્લેમ સૉલ્વ થઈ શકે છે. જો કોઈ હાલમાં જ ડિલિટ કર્યો હોય તો ફોલ્ડા એને કોઈ ઍપ્લિકેશનમાં ઓપન કરીને બેક વાર બૅક કરી લેવું કે એ ખરાબ પ્રૉબ્લેમ થઈ ગયા હોય. જોકે વાર કૉલેટ ડિલિટ કર્યા બાદ એ પ્રૉબ્લેમ ફરવા આવી હોય તો એ બાદ રેન્યાય છે. તેમ જ આઇફોનમાં પૂરતું સ્ટોરેજ છે કે નહીં એ પણ એક વાર ચેક કરી લેવું. પૂરતું સ્ટોરેજ ન હોય તો પણ આઇફોનમાં ઑપરેટ કરવામાં વાર લાગે છે અને એનાં કારણે તમામ ફંક્શન પીને કામ કરે છે. આ સાથે જ કૉટિમાં કૉલેટમાં સો કીવર ક્લીનર ઑન રાખવું. આ રાખવાથી કૅસ્ટમાઇઝ કરની બનને બેવસ તકલીફો કેટલાક અંશમાં પણ

બાળકના દૂધિયા દાંત વચ્ચે જગ્યા વધુ લાગે છે, શું કરવું?

ઓ.પી.ડી.
ડૉ. રાજેશ કામદાર

? મારા ૩ વર્ષના દીકરાના દૂધિયા દાંત પડવા લાગ્યા છે અને નવા દાંત આવવા લાગ્યા છે. આમ તો નવા દાંત સમયસર અને સારા જ આવી રહ્યા છે, પરંતુ મને એને જોઈને એવું લાગે છે કે બે દાંત વચ્ચે જગ્યા ખૂબ વધારે છે. એને કારણે બે દાંત વચ્ચે ખાલરા ઠસાઈ જાય છે. બિના છે કે એ મોટો થાય તો